

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/97

Karar Sayısı : 2025/186

Karar Tarihi : 10/9/2025

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 321. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 50. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: İflastaki sıra cetveline yönelik kayıt kabul davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 321. maddesi şöyledir:

"Hüküm

MADDE 321- (1) Tahkikatın tamamlanmasından sonra, mahkeme tarafların son beyanlarını alır ve yargılamanın sona erdiğini bildirerek kararını teftim eder. Taraflara beyanda bulunabilmeleri için ayrıca süre verilmez.

*(2) Kararın teftimi, mahkemece hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte açıklanması ile gerçekleşir. Ancak zorunlu hâllerde, hâkim bu durumun sebebini de tutanağa geçirmek suretiyle, sadece hüküm özetini tutanağa yazdırarak kararı teftim edebilir. **Bu durumda gerekçeli kararın en geç bir ay içinde vazularak tebliğe çıkartılması gerekir.**"*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İctüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 22/4/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Mehmet AKTEPE tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayananlar ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 6100 sayılı Kanun'un 316 ila 322. maddelerinin yer aldığı Altıncı Kısım'nda basit yargılama usulü düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 316. maddesinde kanunlarda açıkça

belirtilenler ile söz konusu madde kapsamında sayılan dava ve işlerde bu usul hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Basit yargılama usulünün uygulandığı dava ve işlerde verilecek hükme ilişkin düzenlemeler ise Kanun'un 321. maddesinde öngörülmüştür.

4. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında tahkikat tamamlandıktan sonra mahkemenin tarafların son beyanlarını alacağı ve yargılamanın sona erdiğini taraflara bildirerek kararını tefhim edeceği belirtilmiştir.

5. Maddenin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde kararın tefhiminin mahkemece hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte açıklanmasıyla gerçekleşeceği; ikinci cümlesinde ancak zorunlu durumlarda hâkimin sebebini tutanağa geçirerek sadece hüküm özetini tutanağa yazdırmak suretiyle kararı taraflara tefhim edebileceği düzenlenmiştir.

6. Söz konusu fıkranın itiraz konusu üçüncü cümlesinde ise hüküm özetinin tutanağa yazdırılarak tefhim edildiği durumda gerekçeli kararın en geç bir ay içinde yazılarak tebliğe çıkartılması gerektiği hükme bağlanmıştır.

7. Öte yandan 102. maddenin (1) numaralı fıkrasında adli tatilin, her yıl 20 Temmuz'da başlayacağı, 31 Ağustos'ta sona ereceği, yeni adli yılın 1 Eylül'de başlayacağı düzenlenmiştir. 103. maddede de adli tatilde görülecek dava ve işler sayılmıştır. 104. maddenin (1) numaralı fıkrasında ise adli tatile tabi olan dava ve işlerde, bu Kanun'un tayin ettiği sürelerin bitmesinin tatil zamanına rastlaması hâlinde bu sürelerin ayrıca bir karara gerek olmaksızın adli tatilin bittiği günden itibaren bir hafta uzatılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır.

8. Dolayısıyla 103. maddede ya da farklı kanunlarda belirtilen ve basit yargılama usulünün uygulandığı bazı davaların adli tatilde görülmeye devam edileceği ve bu davalarda Kanun'da öngörülen sürelerin işlemeye devam edeceği anlaşılmaktadır.

B. İtirazın Gerekçesi

9. Başvuru kararında özetle; 6100 sayılı Kanun'un 104. maddesine göre adli tatile tabi davalarda sürelerin adli tatilin bitiminden itibaren yedi gün uzamasının düzenlendiği, adli tatile tabi olmayan davalarda ise bu maddenin uygulanmadığı, bu itibarla adli tatile tabi olmayan basit yargılama usulünün uygulandığı davalarda itiraz konusu kuralda yer alan bir aylık sürenin adli tatil içerisinde sona erebileceği, mahkeme hâkiminin adli tatilden yararlanması için izne ayrılması hâlinde ise kural gereğince gerekçeli kararı adli tatil içinde yazmak zorunda kalacağı, bu durumun dinlenme hakkının ihlâl edilmesine neden olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 50. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 36., 141. ve 142. maddeleri yönünden incelenmiştir.

11. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*" denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli olarak yazma yükümlülüğü yüklenmiştir.

12. Anayasa'nın 36. maddesi, 141. maddenin üçüncü fıkrası ışığında yorumlandığında adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkını da güvence altına aldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca adil yargılanma hakkı doğası gereği gerekçeli karar hakkını içermektedir. Bu itibarla gerekçeli karar hakkının Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının temel güvencelerinden biri olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (*Hilmi Kocabey ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 77).

13. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin yargılama sürecini denetlemelerini ve bu suretle adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamaktadır. Ayrıca söz konusu hak, tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için gereklidir (*Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

14. Gerekçeli karar hakkı mahkemelerin yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı bir şekilde cevap verme yükümlülüğü öngörmemektedir. Ancak mahkemelerin kararlarında davanın esas sorunlarının incelendiğini göstermeleri gerekmektedir (*Yasemin Ekşi* [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56).

15. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Yargılama sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile cevap verilmesi zorunludur (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 35).

16. Yargılamaların hızlı sonuçlandırılmasının bir gereği olarak basit yargılama usulünün uygulandığı davalarda hükmün gerekçesiyle tefhiminin öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

17. Öte yandan uyumsuzlukların seri bir şekilde sonuçlandırılması, yargının görevi olduğu kadar tarafların tüm iddia ve savunmalarının özenle cevaplandırıldığı ve bu suretle davanın etkili ve nitelikli şekilde sonuçlandırıldığını gösteren bir gerekçeli kararın ortaya konulması da önem taşımaktadır. Bu husus, aynı zamanda tarafların karara karşı etkili bir şekilde denetim yoluna başvurmalarına imkân tanımakta ve yargılamanın hakkaniyeti üzerinde doğrudan etki olmaktadır. Dolayısıyla karmaşık ve kapsamlı dosyalarda gerekçeli kararın hazırlanması için belli bir zamana ihtiyaç duyulması mümkündür. Bu itibarla belli durumlarda gerekçeli kararın kısa kararın verildiği tarihten belli bir süre sonra açıklanmasına imkân tanınması yargılamaların etkili ve hakkaniyete uygun olarak sonlandırılması amacına hizmet etmektedir.

18. Diğer yandan Anayasa'nın 141. maddesinde mahkeme kararlarının gerekçesinin mutlaka duruşma devresinin sonunda yazılmasına dair bir anayasal zorunluluk öngörülmemiştir. Hüküm özetinin açıklandığı bir davada dosyanın kapsamlı ve karmaşık olması, taraf sayısının fazlalığı gibi nedenlerle bazı durumlarda gerekçeli kararın belli bir sürede yazılması söz konusu olabilir.

19. Dolayısıyla basit yargılama usulüne tabi davalarda gerekçeli kararın zorunlu durumlarda bir ay içinde açıklanmasına imkân tanıyan kuralın davadaki tüm delillerin tarafların iddia ve savunmalarını karşılar şekilde gerekçede tartışılarak taraflarca ulaşılan sonucun sebebinin açık, net ve anlaşılır bir şekilde öğrenilmesi amacına hizmet ettiği anlaşılmaktadır.

20. Ayrıca 6100 sayılı Kanun'un 321. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı (2) numaralı fıkrasında ancak zorunlu hâllerde, hâkimin bu durumun sebebinin de tutanağa geçirmek suretiyle, sadece hüküm özetini tutanağa yazdırarak kararı tefhim etmek suretiyle gerekçeli kararı en geç bir ay içinde yazarak tebliğe çıkarabileceği, dolayısıyla gerekçeli kararın daha sonra yazılmasının belli şartlara bağlandığı, gerekçenin duruşma sonunda tutanağa geçirilemediği durumda ortaya çıkacak eksikliği telafi edecek bir güvence niteliğinde olduğu da anlaşılan söz konusu azami sürenin makul olduğu gözetildiğinde kuralla belirlenen bir aylık sürenin düzenleyici nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

21. Öte yandan Anayasa'nın 142. maddesinde “*Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir.*” hükmüne yer verilmiştir. Hukuk devletinde kanun koyucu, Anayasa'nın temel ilkelerine ve Anayasa'da öngörülen kurallara bağlı kalmak koşuluyla yargılama usullerinin belirlenmesi konusunda takdir yetkisine sahiptir (AYM, E.2017/120, K.2018/33, 28/03/2018, § 19).

22. Kuralın Anayasa'nın anılan maddesinde öngörülen *yargılama usulü* kavramı içinde yer aldığı gözetildiğinde basit yargılama usulüne tabi dava ve işler bakımından zorunlu hallerde hüküm özeti tefhim edildikten sonra gerekçeli kararın en geç bir ay içinde yazılmasına ilişkin düzenlemenin kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında yargılama usulüne ilişkin öğredebileceği tedbirlerden biri olduğu anlaşılmaktadır.

23. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 36., 141. ve 142. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 50. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 321. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 10/9/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR